

С.В. ЗБІТНЄВА (Київ)

АНАЛІЗ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОФТАЛЬМОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ З НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ДОРΟΣЛОМУ НАСЕЛЕННЮ

ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України»

Проведено аналіз забезпеченості офтальмологічної служби України лікарями-офтальмологами, що надають спеціалізовану медичну допомогу дорослому населенню, в розрізі регіонів. Вивчено також кваліфікаційний рівень лікарів-офтальмологів.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: офтальмологічна служба, кадрове забезпечення, кваліфікаційний рівень.

Стан кадрових ресурсів охорони здоров'я розглядається як складова усієї системи, що відіграє вирішальну роль, тому що якість медичних послуг безпосередньо залежить від ефектності діяльності і професійної компетенції медичного персоналу [1].

Динаміка показників забезпеченості населення лікарями має сталий характер у щорічному зростанні [2]. За даними ВООЗ, Україна має показники забезпечення медичними працівниками, які за рівнями наближаються до середньоєвропейських [3].

Для України основні завдання щодо ефективного використання кадрових ресурсів лежать у площині комплексного підходу до удосконалення та управління галуззю, підготовки і збереження медичних кадрів, оптимізації інфраструктури і ресурсного забезпечення – фінансового, матеріально-технічного, у т.ч. інформатизації системи охорони здоров'я України [4].

Мета роботи: вивчити та провести аналіз забезпеченості населення України лікарями-офтальмологами, що надають спеціалізовану медичну допомогу дорослому населенню у закладах охорони здоров'я, підпорядкованих МОЗ України, у розрізі адміністративних територій та охарактеризувати їх кваліфікаційний рівень.

Матеріали і методи: статистичний, системного підходу, інформаційно-аналітичний. Аналізу підлягали дані галузевої статистики (Центр медичної статистики МОЗ України) в розрізі адміністративних територій за 2006, 2010, 2011 роки.

Результати дослідження та їх обговорення. На першому етапі дослідження вивчалася кількість лікарів-офтальмологів, які надають спеціалізовану медичну допомогу дорослому населенню України, в розрізі адміністративних територій, та визначено рівень забезпеченості населення у розрахунку на 10 тис. дорослого населення. Дані за 2006, 2010, 2011 рр. наведено у табл. 1.

Як видно з табл. 1, за п'ятирічний період (2006–2011 рр.) абсолютна кількість лікарів-

офтальмологів, що надають спеціалізовану медичну допомогу дорослому населенню, збільшилася на 35 осіб – з 3795 у 2006 р. до 3830 у 2011 р. Рівень забезпеченості посадами лікарів-офтальмологів з розрахунку на 10 тис. дорослого населення зріс на 0,02 – з 0,82 до 0,84 відповідно.

У розрізі адміністративних територій найвищий рівень забезпеченості посадами лікарів-офтальмологів зареєстровано у м. Києві (1,62), м. Севастополі (1,05), АР Крим (0,97) та Івано-Франківській обл. (0,96). Найнижчий рівень забезпеченості лікарями-офтальмологами зареєстровано у Миколаївській (0,56), Херсонській (0,57) та Закарпатській (0,59) областях. Різниця забезпеченості посадами лікарів-офтальмологів у закладах охорони здоров'я МОЗ України в розрізі адміністративних територій становить 2,9 ($p \leq 0,05$) рази.

Наступним кроком дослідження було вивчення та проведення аналізу укомплектованості штатних посад лікарів-офтальмологів, що надають спеціалізовану медичну допомогу дорослому населенню, фізичними особами, як у закладах охорони здоров'я, що перебувають у сфері управління МОЗ України, так і в розрізі адміністративних територій. Вивчалася питання рівня укомплектованості штатних посад як загалом, так і основними працівниками (табл. 2).

Із наведених у табл. 2 даних видно, що загалом у закладах охорони здоров'я України рівень укомплектованості штатних посад лікарів-офтальмологів за період 2006–2011 рр. скоротився на 2,25% і становив 92,01%. За досліджуваний період рівень укомплектованості штатних посад основними працівниками збільшився на 0,49% і склав 88,65%.

У розрізі адміністративних територій виявлено суттєві відмінності у рівнях укомплектованості штатних посад лікарів-офтальмологів, які надають спеціалізовану медичну допомогу дорослому населенню. Найвищі рівні зареєстровані в Івано-Франківській (99,5%) та Волинській (97,69%) областях, а найнижчі – у Київській (85,15%) та

Таблиця 1. Забезпеченість фізичними особами та штатними посадами лікарів-офтальмологів для надання медичної допомоги дорослому населенню

Адміністративна територія	Офтальмологи					
	2006 р.		2010 р.		2011 р.	
	абс.	на 10 000 нас.	абс.	на 10 000 нас.	абс.	на 10 000 нас.
Україна	3795	0,82	3 812	0,84	3 830	0,84
АР Крим	186	0,94	181	0,93	189	0,97
Вінницька	146	0,87	139	0,85	139	0,85
Волинська	71	0,69	77	0,74	74	0,71
Дніпропетровська	269	0,79	257	0,77	252	0,76
Донецька	369	0,81	362	0,82	360	0,82
Житомирська	88	0,67	94	0,73	92	0,72
Закарпатська	73	0,59	75	0,60	74	0,59
Запорізька	183	0,99	177	0,98	169	0,94
Ів.-Франківська	121	0,88	120	0,87	132	0,96
Київська	80	0,46	105	0,61	105	0,61
Кіровоградська	62	0,59	60	0,60	60	0,60
Луганська	176	0,74	172	0,75	178	0,78
Львівська	221	0,87	233	0,92	236	0,94
Миколаївська	69	0,57	70	0,59	66	0,56
Одеська	179	0,75	173	0,73	174	0,73
Полтавська	111	0,72	117	0,79	115	0,78
Рівненська	89	0,77	94	0,82	93	0,81
Сумська	94	0,78	90	0,78	89	0,77
Тернопільська	81	0,73	86	0,80	88	0,82
Харківська	250	0,89	246	0,90	250	0,92
Херсонська	71	0,64	64	0,59	62	0,57
Хмельницька	91	0,67	94	0,71	97	0,74
Черкаська	80	0,60	84	0,66	87	0,68
Чернівецька	75	0,83	77	0,85	79	0,88
Чернігівська	88	0,77	84	0,77	80	0,74
м. Київ	432	1,61	438	1,59	450	1,62
м. Севастополь	40	1,06	43	1,14	40	1,05

Дніпропетровській (85,6%). Різниця укомплектованості штатних посад лікарів-офтальмологів фізичними особами у розрізі адміністративних територій становить 1,17 разу. Слід зазначити, що у зв'язку з надлишком фізичних осіб лікарів-офтальмологів у закладах Івано-Франківської, Львівської, Закарпатської та Хмельницької областей дані спеціалісти працюють з неповним навантаженням, причому в Івано-Франківській області частка таких лікарів постійно збільшується.

Далі вивчався рівень атестації лікарів-офтальмологів, що надавали спеціалізовану медичну допомогу дорослому населенню у 2011 р., в розрізі адміністративних територій України (табл. 3).

Загалом атестовані на кваліфікаційну категорію 74,5% лікарів-офтальмологів, що надають спеціалізовану медичну допомогу дорослому населенню у закладах охорони здоров'я, підпорядкованих МОЗ України. Встановлено, що найбільша частка лікарів атестована на вищу атестаційну категорію (47,7%), а найменша – на

другу атестаційну категорію (15,4%). Найвища питома вага атестованих лікарів-офтальмологів зареєстрована у Чернігівській (86,3%) та Рівненській (84,9%) областях, а найнижча – у Чернівецькій (62,0%) області та м. Києві (65,1%).

Висновки

1. Абсолютна кількість лікарів-офтальмологів, що надають спеціалізовану медичну допомогу дорослому населенню, збільшилася на 35 осіб – з 3795 у 2006 р. до 3830 у 2011 р. Рівень забезпеченості посадами лікарів-офтальмологів з розрахунку на 10 тис. дорослого населення зріс на 0,02: з 0,82 до 0,84 відповідно. Різниця забезпеченості посадами лікарів-офтальмологів для надання спеціалізованої медичної допомоги дорослому населенню в розрізі адміністративних територій складає 2,9 разу ($p \leq 0,05$).

2. Рівень укомплектованості штатних посад лікарів-офтальмологів для надання спеціалізованої медичної допомоги дорослому населенню за період 2006–2011 рр. скоротився на

Таблиця 2. Укомплектованість штатних посад лікарів-офтальмологів для надання медичної допомоги дорослому населенню

Адміністративна територія	Посади офтальмологів					
	2006 р.		2010 р.		2011 р.	
	зайнятими	основними працівниками	зайнятими	основними працівниками	зайнятими	основними працівниками
Україна	94,26	88,16	93,07	87,91	92,01	88,65
АР Крим	90,99	84,77	90,09	83,49	91,02	85,79
Вінницька	95,67	100,00	94,55	93,39	89,44	90,60
Волинська	96,35	83,72	97,14	88,89	97,69	89,77
Дніпропетровська	95,70	86,02	89,33	82,51	85,60	79,49
Донецька	93,53	81,56	92,99	84,58	90,42	84,66
Житомирська	87,44	76,85	94,22	81,41	92,67	79,22
Закарпатська	97,05	106,27	97,82	101,82	95,20	101,85
Запорізька	95,49	84,63	93,04	84,15	91,58	83,31
Ів.-Франківська	98,99	107,54	95,09	104,18	99,50	111,88
Київська	87,95	77,80	86,50	83,54	85,15	82,01
Кіровоградська	88,00	73,85	88,68	72,96	87,62	74,92
Луганська	95,99	82,28	92,32	76,56	93,87	85,56
Львівська	97,45	101,40	96,24	97,94	96,96	103,16
Миколаївська	85,33	73,05	92,19	75,68	86,06	71,52
Одеська	89,28	84,67	84,60	82,11	86,27	82,66
Полтавська	98,25	89,47	95,49	96,61	96,36	94,76
Рівненська	92,33	82,54	97,16	91,99	94,33	90,72
Сумська	97,63	93,93	95,12	88,43	93,67	85,06
Тернопільська	96,33	89,33	96,77	87,74	96,99	99,00
Харківська	93,39	91,83	93,10	90,68	92,74	93,08
Херсонська	95,30	80,54	91,72	78,15	90,10	76,45
Хмельницька	98,33	95,82	98,32	95,24	98,87	100,28
Черкаська	93,49	85,21	94,31	89,82	91,88	89,28
Чернівецька	98,43	96,06	96,23	87,55	96,05	93,28
Чернігівська	94,72	87,60	95,09	84,75	93,65	79,19
м. Київ	95,71	97,61	94,11	97,88	92,78	97,06
м. Севастополь	98,95	77,49	99,47	88,42	97,85	86,02

Таблиця 3. Атестація лікарів-офтальмологів для надання медичної допомоги дорослому населенню у 2011 році

Адміністративна територія	Кваліфікаційна категорія (абс.)				% атестованих
	усього	вищу	I	II	
1	2	3	4	5	6
Україна	2 857	1 364	1 054	439	74,6
АР Крим	148	82	44	22	78,3
Вінницька	99	45	50	4	71,2
Волинська	60	26	28	6	81,1
Дніпропетровська	190	85	71	34	75,4
Донецька	292	110	130	52	81,1
Житомирська	72	28	30	14	78,3
Закарпатська	61	39	12	10	82,4
Запорізька	133	52	62	19	78,7
Ів.-Франківська	88	35	31	22	66,7
Київська	69	29	27	13	65,7
Кіровоградська	40	20	12	8	66,7
Луганська	146	41	73	32	82,0

Продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6
Львівська	183	122	38	23	77,5
Миколаївська	53	24	24	5	80,3
Одеська	138	97	21	20	79,3
Полтавська	90	41	43	6	78,3
Рівненська	79	45	25	9	84,9
Сумська	66	23	29	14	74,2
Тернопільська	59	35	16	8	67,0
Харківська	167	103	51	13	66,8
Херсонська	50	21	15	14	80,6
Хмельницька	69	18	43	8	71,1
Черкаська	64	21	35	8	73,6
Чернівецька	49	21	18	10	62,0
Чернігівська	69	23	34	12	86,3
м. Київ	293	171	79	43	65,1
м. Севастополь	30	7	13	10	75,0

2,25% і склав 92,01% при збільшенні укомплектованості штатних посад основними працівниками на 0,49% (88,65%). Різниця укомплектованості штатних посад лікарів-офтальмологів для надання спеціалізованої медичної допомоги дорослому населенню в розрізі адміністративних територій становить 1,17 разу.

3. Аtestовані на кваліфікаційну категорію 74,5% лікарів-офтальмологів, що надають допомогу дорослому населенню, з найбільшою часткою лікарів вищої атестаційної категорії (47,7%), а найменшою – другої атестаційної категорії (15,4%).

Перспективи подальших досліджень скеровані на ефективність використання кадрових ресурсів в офтальмологічній службі України.

Список літератури

1. *Актуальні проблеми сучасної охорони здоров'я України, кадри, стан організації управління, медичної інформаційної системи та медичних інформаційних технологій* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвячені пам'яті професора С.А. Томіліна / Національна наукова медична бібліотека МОЗ України, Український інститут громадського здоров'я МОЗ України, Національний медичний університет ім. О. О. Богомольця; за ред. В. П. Неділько. – К. : Медінформ, 2007. – С. 171.
2. *Медичні кадри та мережа закладів охорони здоров'я системи МОЗ України за 2009-2010 роки*. – К. : ЦМС МОЗ України, 2011. – С. 65.
3. *Мировая статистика 2010*. Департамент статистики здравоохранения и информатики Группы по информации, фактическим данным и научным исследованиям Всемирной организации здравоохранения, 2010 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.who.int/gho/publications/world_health_statistics/2010/en/index.html. – Название с экрана.
4. *Москаленко В. Ф.* Глобальні та національні проблеми кадрових ресурсів охорони здоров'я / В. Ф. Москаленко, Т. С. Грузева // Главный врач. – 2007. – № 1. – С. 32–40.

АНАЛИЗ КАДРОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОФТАЛЬМОЛОГИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ ПО ОКАЗАНИЮ МЕДИЦИНСКОЙ ПОМОЩИ ВЗРОСЛОМУ НАСЕЛЕНИЮ

С.В. Збитнева (Киев)

Проведен анализ обеспеченности офтальмологической службы Украины врачами-офтальмологами, которые оказывают специализированную медицинскую помощь взрослому населению, в разрезе регионов. Изучен также квалификационный уровень врачей-офтальмологов.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: офтальмологическая служба, кадровое обеспечение, квалификационный уровень.

ANALYSIS OF PERSONNEL PROVISION OF OPHTHALMOLOGIC SERVICE TO PROVIDE MEDICAL CARE TO ADULT POPULATION

S.V. Zbitnyeva (Kyiv)

The analysis of security of ophthalmologic service of Ukraine by ophthalmologists providing specialized medical care to adult population in region have been carried out. Also studied the level of qualification of ophthalmologists.

KEY WORDS: ophthalmologic service, personnel maintenance, qualifying.

Рецензент: д.мед.н., проф. С.О. Риков